

Струмінська Т.В., Колосніченко О.В., Скрипка А.В., Приходько Б.О.

Київський національний університет технологій та дизайну

**ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ КОЛЕКЦІЙ ОДЯГУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ
ПРИНТІВ В СТИЛІСТИЦІ КОЛАЖ**

Анотація. Метою дослідження є розробка авторських принтів з використанням композиційних рішень стилю колаж. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань застосовано основні принципи системного підходу до дизайн-проектуюванню авторських принтів для колекції одягу; використано метод системно-структурного аналізу об'єкту дослідження, рисунки авторських принтів виконано за допомогою графічного редактора Adobe Illustrator. Практичним значенням отриманих результатів є систематизація основних стилів колажів; визначення раціонального методу нанесення принтів на трикотажні полотна; розробка авторських принтів шляхом поєднання асоціативних елементів джерела натхнення в колажі.

Ключові слова: колаж; авторський принт; друк на тканині.

Struminska T.V., Kolosnichenko O.V., Skrypka A.V., Prykhodko B.O.

Kyiv National University of Technologies and Design

**DESIGN-DESIGN OF CLOTHING COLLECTIONS WITH THE USE
OF PRINTS IN THE CIRCULAR STYLISTICS**

Abstract. The aim of the research is to develop author's prints using composite solutions of collage style. Method. To achieve this goal and solve problems, the basic principles of a systematic approach to the design of original prints for clothing collection are applied; the method of system-structural analysis of the object of research was used, the drawings of the author's prints were made with the help of the graphic editor Adobe Illustrator. Results. The practical significance of the obtained results is the systematization of the main styles of collages; determination of a rational method of applying prints on knitted fabrics; development of author's prints by combining the associative elements of the source of inspiration in the collage.

Keywords: collage; author's print; printing on fabric.

Вступ. У ХХІ столітті з розвитком комп'ютерних технологій, текстильної промисловості і глобальною стурбованістю забрудненням навколишнього середовища, з'являються нові, екологічні і економічно вигідніші види нанесення малюнку на тканину. З розвитком цифрового друку по тканині, у пошуках оригінальності та нових рішень модні бренди все частіше самі створюють та друкують принти для колекцій, набуває великої популярності метод колажування.

Колаж – порівняно молодий напрямок в мистецтві. Він виник в минулому столітті, коли художники шукали нові засоби для вираження своїх думок, почуттів та настроїв. Техніка колажу дає широкий простір для творчості, оскільки для створення композицій можна використовувати найрізноманітніші матеріали – рослини, фарби, тканини, металеві деталі тощо. Історія розвитку дизайну одягу протягом ХХ – поч. ХХІ ст. демонструє значну кількість яскравих прикладів співпраці художників і дизайнерів. Так, в наукових доробках К.Л. Пашкевич, Н.В. Остапенко, О.В. Колосніченко, Н.В. Чупріної, Т.В. Луцкер науковці звертають увагу на взаємодію мистецтва і моди не лише у процесах створення, але й репрезентацій дизайнерських творів. У пошуках нового продуктивного погляду на симбіоз і взаємодію моди та мистецтва, виявлено певний «конфлікт інтересів» між ними, перш за все, як явищами в культурі та соціальній практиці, що орієнтовані на знаково-символічний ресурс і аксіологічну значимість.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення композиційних рішень колажів, як найбільш вдалого рішення створення асоціативних зображень та аналіз

сучасних методів нанесення принтів на тканину. Відповідно до поставленої мети визначено такі задачі дослідження: виокремити види колажів; систематизувати та структурувати основні стилі колажів; визначити можливості нанесення малюнків на тканину; на основі отриманих результатів розробити колажі для колекції сучасного одягу, які містять поєднання асоціативних елементів джерела натхнення.

Результати досліджень. У колажі, як в сучасному мистецтві загалом, головна увага приділяється принту і фактурі матеріалу. Зіставлення не пов'язаних один з одним матеріалів, образів і форм особливо добре підходить для передачі різноманітності, напруженості і алогічності сучасного життя, що іноді доходить до абсурду.

Тлумачення сучасного терміну «колаж» визначає використання прийому створення цілого зображення з деяких інших зображень або їх окремих фрагментів, як правило, за допомогою комп'ютерних програм. В основі створення цифрового колажу – робота з зображеннями, що нашаровуються одне на одне. У процесі створення колажу можуть застосовуватися різні типи поєднання зображень з власними характеристиками прозорості, яскравості та тонового рішення тощо. Незважаючи на те, що в більшій частині випадків термін «фотомонтаж» був би більш доречний, межі цих двох понять при маніпуляції зображеннями за допомогою комп'ютерних програм, практично стираються [1].

Існують основні чотири стилі колажу: пейзажний, вегетативний, декоративний, формо-лінійний. У кожному стилі присутні свої засоби художньої виразності, свої прийоми, свої особливості.

У колажах пейзажного стилю зображують природу (ліс, гори, море тощо) і природні явища (грозу, вітер, дощ тощо). У колажі-пейзажі можна передати красу, прикмети якої-небудь пори року або доби. Художник повинен так підібрати матеріал і так попрацювати з ним, щоб глядач, дивлячись, наприклад, на композицію з невеликого листя, не сумнівався, що перед ним могутні вікові дерева.

У вегетативному колажі рослини представлені самі собою, вони не служать для відображення явищ природи. Якщо на фон – небо з хмарами, на передньому плані тонкі, ефектно схилені стебла злаків з красивими волотями, тендітне суцвіття кропу, схоже на легку парасольку, – утвориться композиція пейзажного типу. А якщо до простішого фону, що не відображає нічого конкретного, який представляє собою просто приємні для ока кольорові плями, приєднати листя і квітки, стебла ж нанести штрихами за допомогою пензлика з фарбою, то це буде вегетативний колаж. Однак, слід визнати, що межа між цими двома стилями буває досить умовною.

Сюжети колажів декоративного стилю – фантазійні. Головною особливістю якого є оригінальна ідея, а втілюють її за допомогою яскравих, виразних елементів і барвистого тла. Глядач, дивлячись на подібний колаж, намагається відгадати настрій автора, його задум. Робота в декоративному стилі повинна пробуджувати почуття, спогади, асоціації. Такого роду твори вимагають від автора нових цікавих ідей, красивих сполучень кольорів, що радують око, і, звичайно, бездоганної техніки виконання.

У формо-лінійному стилі назва говорить сама за себе. Головне змістовне навантаження несуть виконані з кольорового матеріалу геометричні фігури – коло, ромб, квадрат, трикутник і тому подібні, а також лінії. Фон також може являти собою поєднання геометричних фігур [2].

В залежності від виду мистецтва використовують різні види колажу, але найбільш поширеними є:

- Аплікація (накладання, прикладання) наклеювання спеціально підготовлених елементів, вирізаних з паперу, шкіри, тканини, рослинних та інших матеріалів на основу.
- Мікс (змішуються техніки і матеріали, приклеюються шматочки газет, вирізки з журналів, композиція може бути вкрай вигадливою і навіть нагадувати архітектуру).

Журналінг часто не пишеться, а підбирається з рядків газет або відповідних заголовків, виходить текст-натяк, текст-загадка, яку не завжди вийде розгадати.

- Ассамбляж (з'єднання, об'єднання, скріплення) техніка створення композицій з елементів складових асоціативних рядів, по одному або декільком ознаками. Твір має об'ємну, багатшарову структуру, допускає мальовничі доповнення фарбами, а також металом, деревом, тканиною та іншими структурами.

- Бріколлаж (виготовлення саморобок, робота на дому) техніка виготовлення творів мистецтва, елементів оформлення і обробки, з будь-яких матеріалів природного та / або штучного походження, що не поєднуються в звичайному поданні.

- Декупаж (розрізання, оброблення, вирізування) мистецтво прикраси об'єктів приклеюванням різних за кольором, фактурі і розмірам шматочків паперу в поєднанні зі спеціальними ефектами фарби, лаку, інших покриттів. Зазвичай поверхню об'єкта повністю ховається обробкою і має вигляд інкрустації.

Колаж може бути домальованим іншими засобами – тушшю, аквареллю і іншими графічними матеріалами [3].

З розвитком фотографії з'являється нові види колажу – фотоколаж і фотомонтаж. Фотоколаж – це довільне з'єднання, іноді навіть не взаємопов'язаних між собою, кількох стилів фотозображення в одній картинці або фотографії. У ході розвитку фотографії з'явилась можливість використання різних прийомів і методів створення колажів із застосуванням спеціальних ефектів. Слід зауважити, що даний напрямок мистецтва стає більш доступним все більшому колу людей, що не володіють професійними навичками фотографії або комп'ютерної обробки фотознімків (наприклад, за допомогою графічних редакторів). Фотоколаж можливий у кількох жанрах, таких як: сатиричний, філософський, політичний, метаморфічний, пропагандистський та інші зображення. До найбільш яскравих представників світу мистецтва в області фотоколажа можна віднести: Джона Хартфільда, Роберта Хаусманна, Макса Ернста, Ласло Мохой-Надь, Олександра Родченко, Варвару Степанова, Ель Лисицького, Юрія Рожкова, Густава Клуциса.

Крім композицій на одному аркуші популярними є колажі з декількох зображень різного розміру і декоративних елементів. Фотографії можуть бути оформлені в єдиному стилі, в однакових рамках. Як альтернативний варіант – фото стилізовані під різні періоди часу – чорно-білі з різьбленим краєм, сепія, кольорові, цифрові, рамки так само вибирають різного стилю – від простих дерев'яних до сучасних – пластикових і металевих. Не дивлячись на уявну простоту, сучасний фотоколаж це серйозна і складна робота, яка крім професійного вміння, вимагає наявності спеціальних знань, побудови композиції, теорії світла (освітлення), поєднання і сумісності кольорів і просто художнього смаку. Адже колаж, перш за все, поєднання образів, різномірно виникли у свідомості, і тільки потім окрема техніка з вирізуванням і вклеюванням.

В даний час також зустрічається застосування терміна «колаж» як позначення окремого, самодостатнього жанру в мистецтві. Колажна техніка стала точкою відліку для народження цілого ряду нових видів художньої творчості: фотомонтаж, ассамбляж, мистецтво об'єкту.

Мода і мистецтво завжди були тісно пов'язані. Дизайнери використовують друк на тканинах з зображенням витворів мистецтва: живопису, графіки, а часом скульптуру й архітектуру в своїх колекціях.

З часів Жоржа Брака колаж знаходиться в центрі уваги як професійних художників, так і аматорів. Цей прийом, запозичений з образотворчого мистецтва, дає безмежні можливості для самовираження. Збираючи в єдине ціле розрізнені матеріали і принти, проявляючи в поєднаннях абсолютно нові їх якості, художник отримує незапланований, унікальний результат. Контраст і виділення сюжетно-композиційного

центру – основні прийоми створення колажів, образ повинен бути гармонійним і сприйматись як єдине ціле [4].

У сучасних колекціях одягу, у зв'язку з розвитком технологій друку колаж наносяться на будь-який вид одягу, починаючи з верхнього асортименту і закінчуючи легкими трикотажними футболками.

Дизайнерських домів, які будують історію на використанні в своїх колекціях принтів багато це Dolce&Gabbana, і Dries Van Noten, і Versace, і Marni, і Mother Of Pearl тощо.

Використання техніки колажування в принтах для сучасного одягу з кожним роком поширюється і знаходить своїх шанувальників. Так в сезоні весна-літо 2021 принти на тканині із колажною стилістикою представили свої колекції Christopher Kane, Dolce&Gabbana, Marni, Louis Vuitton, Versace та багато інших дизайнерів [5].

Провівши аналіз розміщення малюнку на сучасних виробках, можна виділити основні схеми розміщення колажів: по всьому виробу, центральною смугою, навколо горловини, тільки на рукавах, по низу виробу. Однак, слід зазначити, що найбільш поширеним композиційним рішенням на виробках є розміщення принтів по всьому виробу.

Дизайн-розробка творчої колекції потребує детального аналізу джерела натхнення, як відправної точки та виокремлення його ключових характеристик з подальшим застосуванням в образах моделей колекції. Саме джерело натхнення, як творчий праобраз, є основоположним і визначальним аспектом у формуванні стильових, образно-емоційних і конструктивних характеристик в задуманому автором костюмі [6].

При дизайн-проектуванні авторської колекції одягу з використанням власних принтів творчим джерелом обрано поєднання асоціативних елементів джерела натхнення – міста Одеса (рис. 1). При роботі з даним джерелом важливим є емоційний контакт та асоціативний зв'язок, у результаті якого виникає творчий імпульс, що веде до створення нової художньо побудованої форми одягу [7]. Шляхом поєднання асоціативних елементів джерела натхнення в колажі розроблено авторські принти для колекції сучасного молодіжного одягу з трикотажу (рис. 2).

Багато дизайнерів кожного сезону використовують трикотаж у своїх колекціях за рахунок його м'якості та приймаючої форму структури. Він є неодмінною частиною кожного гардеробу.

Рис. 1. Концептуальне поєднання асоціативних елементів джерела натхнення

Рис. 2. Творчі ескізи колекції жіночих трикотажних світшотів з використанням авторських принтів в стилістиці колаж

В останні роки зростає виробництво трикотажних полотен з малою розтяжністю, високою пружністю, малою усадкою – властивості, які зумовлюють тривале збереження форми виробу. Використовують ці полотна для виготовлення чоловічих та жіночих костюмів і пальто, дитячих пальто, спортивних виробів і жіночих суконь.

Новим також є створення полотен з складним колоритом: використання у заправках ниток різних кольорів (до 6–7), які в переплетенні справляють враження хибно-одноколірних; застосування пряжі секційного фарбування (з зміною кольору по довжині нитки) і імітація пряжі секційного фарбування шляхом поєднання штучних і синтетичних ниток різних кольорів; виготовлення полотен складних комбінованих заправок і полотен з ниток, по-різному сприймають барвники.

Крім того, оновлення асортименту йде шляхом зниження матеріаломісткості (полегшені полотна), випуску полотен нових структур (вельвето подібних, твідо подібних, ткане подібних, ткане в'язаних, двошарових з ефектом вишивки і вистьобування), застосування нових видів пряжі та ниток: високооб'ємної, з двох видів різноусадочних волокон, напіввовняна пряжа фасонна з начосом і багатобарвним ефектом, напівшерстяна комбінована пряжа рівничного типу та ін. Вироби з цих видів пряжі мають поліпшене художньо-колористичне оформлення, зменшену на 5–10% матеріаломісткість [8].

Існує багато методів нанесення малюнків на тканину. Одним із найбільш поширених є шовкографія. Цей метод часто застосовують для друку на трикотажних полотнах. Шовкографія це різновид трафаретного друку, в якій в якості формного матеріалу використовуються спеціальні моноволоконні поліефірні, поліамідні (нейлонові) або металеві сітки. Друк відповідними фарбами може проводитися практично по всіх матеріалах – папері, пластику, ПВХ, скла, кераміки, металів, тканин, шкіри, гуми і т. д. Фарби можуть розрізнятися за типом (водні, сольвентні (на основі розчинників), пластизолі, фарби для скла на основі скляного наповнювача (фрити), металевого пігменту та в'язучої речовини), способу затвердіння (ультрафіолетового затвердіння (водні і традиційні УФ-фарби), температурної фіксації (пластизолі, водні), повітряної сушіння (сольвентні, водні), випалювальні фарби).

Технологія цифрового друку тканини розроблялася для індустрії моди. Найбільш поширеною технологією нанесення рисунку на тканину є сублимація. Початок її поширенню поклала поява сублимаційних паперів та сублимаційних чорнил фабричного виробництва для струменевих плотерів: поява гідної пропозиції від великих хімічних концернів, як завжди, призвело до появи попиту.

Цифровий друк сублимації відрізняється від класичного друку лише способом формування зображень на проміжному носії. Їх друк проводиться цифровими струминними принтерами. Під управлінням комп'ютера зображення друкуються на папері сублимаційними чорнилами декількох базових кольорів.

Умови друку відповідають середнім офсетним, а сучасні європейські чорнила, практично позбавлені запаху, не виділяють яких-небудь шкідливих речовин.

Інтенсивний шлях розвитку текстильно-друкарського бізнесу – це освоєння інших технологій цифрового друку на тканині.

Цифровий друк текстильним пігментним чорнилом є найбільш простим в освоєнні технології друку текстильними пігментами по змішаним тканинам. Відмінність процесу полягає в тому, що після друку частинки пігментних барвників закріплюються на поверхні волокон тканини за допомогою біндера – клейового компонента чорнила, що полімеризується. Друк пігментами дуже поширений при вельми виготовленні постільної білизни, скатертин і серветок, порт'єр, декорацій, сценічного та спеціального одягу, канви для вишивання тощо.

Прямий цифровий струминний друк активними та кислотними барвниками відносно легко вмонтувати в технологічний процес класичного текстильного виробництва. Для цього в опоряджувальному виробництві досить включити підготовку тканини для цифрового друку – і замість барвистою набивання за допомогою чистих шаблонів наносити на білу тканину одні лише ТВВ без барвників. Потім, запечатану цифровими плотерами тканину необхідно зафіксувати [9].

Для трикотажних полотен рекомендовані такі види нанесення принта: цифровий друк струминевий друк активними кислотними барвниками, що найбільш підходить для трикотажу з додаванням синтетичних волокон; спосіб сублімаційного нанесення, за умови використання паперу що зберігає багато барвника, для кращого просочення тканини; спосіб шовкографії може бути рекомендований тільки для не дуже розтяжимих полотен, у протилежному випадку малюнок не відновить свою форму.

Для друку малюнків на виробках з трикотажного полотна рекомендовано прямий цифровий струминний друк активними кислотними барвниками. Що найбільш підходить для тканин з вмістом синтетичних волокон.

Висновки. На основі проведеного аналізу тенденції моди систематизовано актуальні композиційні рішення колажів, визначено методи та способи нанесення малюнків на тканини та трикотажні полотна, виокремлено асоціативні елементи джерела натхнення, які лягли в основу розробки авторських принтів в стилістиці колаж.

Список використаної літератури

1. Ges Design. История появления коллажа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ges-design.ru/service/collage/kollage-hist.htm>.
2. Открытый урок. Первое сентября. История коллажа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/591461/>.
3. Prophotos. Что такое журнальный фотоколлаж [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://prophotos.ru/lessons/9543-zhurnalnyi-fotokollazh>.
4. Moda.ru Fashion-коллаж как модное явление [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.wday.ru/moda-shopping/style/fashion-kollazh-kak-modnoe-yavlenie/>.
5. Журнал VOGUE [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://vogue.ua/collections/season/vesna-let-2021>.
6. Дизайн-розробка колекції жіночого одягу з використанням авторських принтів / Н. В. Остапенко, С. В. Верба, Т. В. Луцкер, А. Ю. Антонюженко, Т. В. Авраменко // Art and Design. – 2018. – № 1 (01). – С. 114–124.
7. Колосніченко М. В. Мода і одяг. Основи проектування та виготовлення одягу: навч. посібник / М. В. Колосніченко, К. Л. Процик. – К.: КНУТД, 2011. – 238 с.
8. Основні тенденції формування асортименту трикотажних виробів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uadoc.zavantag.com/text/20586/index-1.html>.
9. Текстильна цифровий друк по тканині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jak.koshachek.com/articles/tekstilna-cifrovij-druk-po-tkanini.html>.